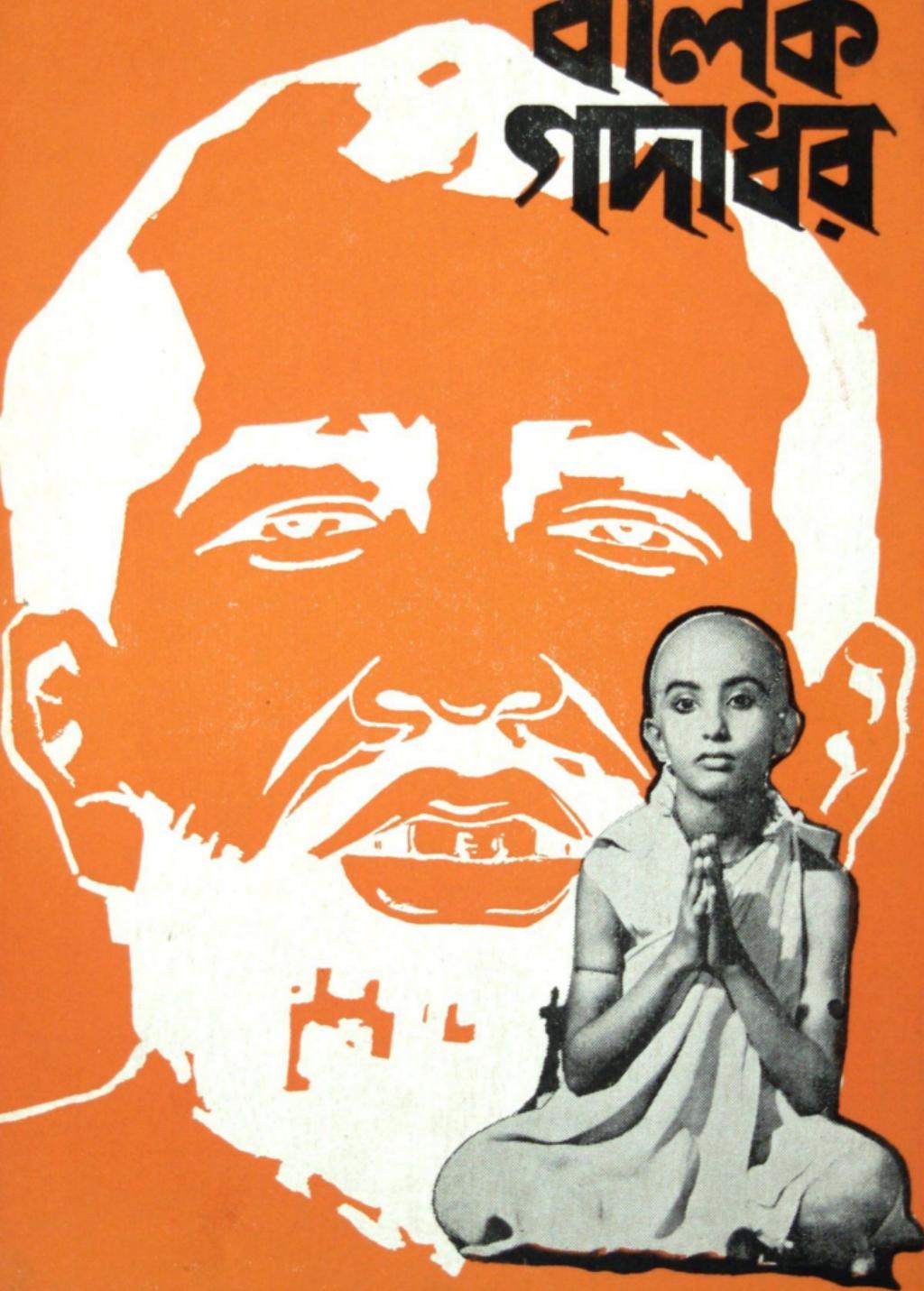

বালক পদাধৰ

ତୀର୍ଥଭାବର ଶୈଳାଙ୍ଗୀ
ଆତ୍ମାରାମକୃଷ୍ଣ ପରମହଂସଦେବେର ବାଲ୍ୟଲୀଳା
ବାଲକ ପଦାର୍ଥ

ପ୍ରଯୋଜନ, ପରିଚାଳନ, ରଚନ, ଚିତ୍ରନାଟ୍ୟ ଓ ମଂଳାପ : ହିରାମ୍ୟ ସେନ
ସଙ୍ଗିତ ପରିଚାଳନା :—ଅଛିନ ଘୋସ । ପ୍ରଧାନ ସମ୍ପାଦକ :—ଶିବ ସାଧମ
ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ । ଚିତ୍ର ଗ୍ରହଣ :—ଧୀରେନ ଦେ ଓ ବିଭୂତି ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ । ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ :—
ଜେ, ଡି, ହିରାନ୍ତି, ସୌମେନ ଚାଟାର୍ଜି । ସଙ୍ଗିତ ଗ୍ରହଣ :—ଶେତେନ ଚାଟାର୍ଜି ।
ନୃତ୍ୟ ପରିଚାଳନା :—ତନୀମା ଗୋଦାମୀ । ଶିଶୁଗଦାରର ନୃତ୍ୟ—ବନ୍ଦର ସେନ
ଗୀତ ରଚନା :—ଶାନ୍ତି ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ, ହିରାମ୍ୟ ସେନ, ଆହିନ ଘୋସ । ଶୋତ୍ର ନିର୍ବାଚନ :—
ଶୁକଦେବ ଗୋଦାମୀ । ଶିଖ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନ :—ବିଜୟ ବୋସ । ପଟ ଶିଖ :—କବି
ଦାଶଶୁଷ୍ଠ ଓ ଏନ, ଗୁପ୍ତ । କଳ ସଜ୍ଜା :—ଦେବୀ ହାଲଦାର । କେଶ ବିନ୍ଦୁସ :—
ହାଯିଦାର ଆଲି । ତହ୍ରାବଧାନ :—ଦେବାତ ସେନ । ବାନ୍ଧୁଗମନ :—ନିତାଇ
ସରକାର, ଓ ତାପମ ଦାସ । ଆଲୋକ ସମ୍ପାଦକ :—ପ୍ରଭାସ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ,
ହେମତ ଦାସ । ହିନ୍ଦୁ ଚିତ୍ର :—ଏଡ ମା ଲରେଞ୍ଜ । ପରିଷ୍କୁଟନ :—ଧୀରେନ ଦାଶଶୁଷ୍ଠ ।
ପ୍ରଚାର ସଚିବ :—ମାଟ୍ୟ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।

ଶୁକାରୀ ବୃଦ୍ଧ :—ପରିଚାଳନାଯା : ଶିବ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ, ଦିପେନ୍ଦ୍ର ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ, ଭି,
ମିଶ୍ର, ପରେଶ ବୋସ । ସଙ୍ଗିତ :—ବୀଗା ଘୋସ । ସମ୍ପାଦନାଯା :—ଅମର ଲାହା ।
ଚିତ୍ରଗ୍ରହଣ—ଧୀରେନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ମିଠୁ ସିନ୍ହା, ଭବାନୀ ଦାସ । ଶବ୍ଦଗ୍ରହଣ—ଶିକ୍ଷିନାଥ
ନାଗ, ବାରାଜୀ ସାଉ । ସନ୍ତାତଗ୍ରହଣ—ବଲରାମ ବାଡୁଇ । ପରିଷ୍କୁଟନେ :—
ଜ୍ଞାନ ବାନାର୍ଜି, କମଳ, ମୁଣ୍ଡିଲ, ବାଦଲ, କାଲିପଦ ।

ଟେକ୍ନିଶିଆସ ଟୁଟିଓ ଏବଂ ଇଲ୍‌ମୁରୀ ଟୁଟିଓ ପ୍ରାଃ ଲିଃ ତେ ଗୃହୀତ ।

କଷ୍ଟ ସଙ୍ଗିତ :—ଧନଜ୍ଞ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ, ପିଟୁ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ, ମନିକା ମୈତ୍ର, ବୀଗା
ଘୋସ, ତାପସୀ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ, ମୁଖାଲ ବନ୍ଦୋପାଧ୍ୟାୟ, ତାପମ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ
ଘୋର ଚାନ୍ଦ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ମହିଳା, ଭବାନୀ ଦାସ । ଶବ୍ଦଗ୍ରହଣ—ଶିକ୍ଷିନାଥ
ନାଗ, ମୁଖୀ ବାରାଜୀ ଦେବୀ, ଶିଖିଲା, ମହିଳା, ସବନ କୁମାର, ଅମରେଶ ଦାସ,
ତାରାପଦ ବୋସ, ବବି ବାବଚୌଧୁରୀ, ବୀରେନ ଚାଟାର୍ଜି, ମୃତ୍ତିଚାଟାର୍ଜି,
ପାନ୍ଦାଲା, ସନ୍ତୋଷ, ବାବୁ ସେନ, ବବି ସେନ, ବକ୍ଷିମ ଚୌଧୁରୀ, ବିହୁ ।

ଚରିତ ଚିତ୍ରନେ—ନାମଭୂମିକାଯ : ଶୌମିତ୍ର ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ । ଶିଶୁ
ଗଦାଧର । ଚମକି ବାଗ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭୂମିକାଯ ଶିଶୁ ଶିଳ୍ପୀ : ତାପମ,
ଚନ୍ଦନ, ଟୁକ୍ଟିକ ଓ ବାବସା, ଛାଯା ଦେବୀ, ଗିତା ଦେ, ପ୍ରିୟା ଚାଟାର୍ଜି,
ସବିତା ସିନ୍ହା, ମାଲବଜୀ, ଶିର୍ମିଳା, ମହିଳା, ସବନ କୁମାର, ଅମରେଶ ଦାସ,
ତାରାପଦ ବୋସ, ବବି ବାବଚୌଧୁରୀ, ବୀରେନ ଚାଟାର୍ଜି, ମୃତ୍ତିଚାଟାର୍ଜି,
ପାନ୍ଦାଲା, ସନ୍ତୋଷ, ବାବୁ ସେନ, ବବି ସେନ, ବକ୍ଷିମ ଚୌଧୁରୀ, ବିହୁ ।
ବୋସ, ମୁଣ୍ଡିଲ ବୋସ, ଅମିତେଶ, ଦୌଲିପ, ବିମଲ ଘୋସ ।

କୃତଜ୍ଞତା ସୌକାର୍ୟ—ରାମକୃଷ୍ଣମିଶନ ଇନ୍‌ଟିଉଟ ଅବ କାଲଚାର ।

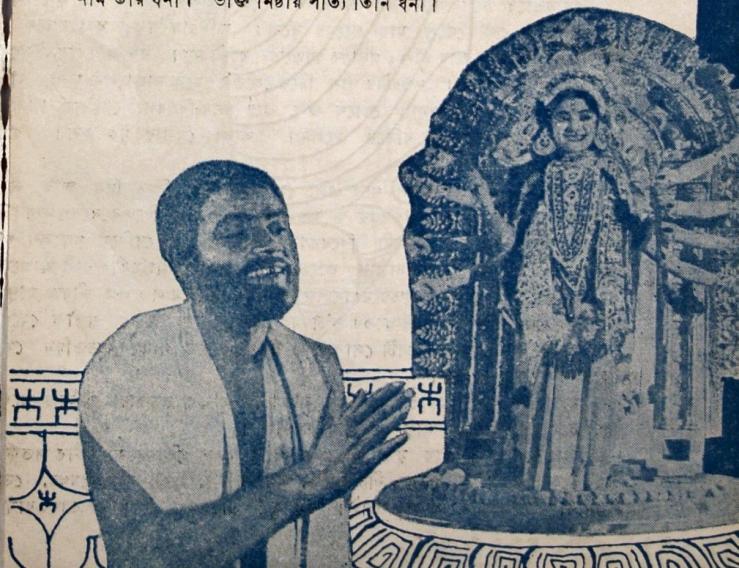
ଦ୍ୱାରୀ ସମ୍ବୃଦ୍ଧନନ୍ଦ, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରୀ ଦେବୀ (କରନାମହୀ ଆଶ୍ରମ) ମୁଖଲାଲ ଗୋଦାମୀ ।

ପରିବେଶନା :—ଶ୍ରୀରାମଜିଙ୍ଗ ପିକଚାସ

କାହିଁନୀ

ଯେ ନରଦେହ ନିଯେ ସରାହ ଧରା ଦିଲେନ ଠାକୁର ଗଦାଧର, ତିନିଇ ଗଦାଧର
ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ । ଯିନି ରାମ, ଯିନି କୁମର, ଇନି ସେଇ ଧରାମକୃଷ୍ଣ । ତାରିହ
ବାଲ୍ୟଲୀଳା । ଯେମନି ସହଜ, ଦ୍ୱାରାବିକ । ତେମନି ରୋମଙ୍କର ଅଲୋକିକ ।

ପିତା' କୁଦିରାମ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ ଯଥନ ଦେତ୍ତେଗାମେ ଛିଲେନ, ଜମିଦାର ରାମନନ୍ଦ
ରାମେର ଏକଟା ମିଥ୍ୟେ ମାମଲାଯ ଶାକୀ ଦେବାର ହକ୍କମକେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କୋରେ
ଜମିଦାରେର ରୋମାଞ୍ଚିତେ ପଡ଼େନ । ଫଳେ ଝମି ଜ୍ଞାନ, ବାଢ଼ୀ ସର ସବ କିଛି
ହାରିଯେ ଶ୍ରୀ-ଶୁଭ୍ର-କର୍ମାର ହାତ ଥରେ ବେରିଯେ ପଢ଼େନ କାମାର ପୁରୁରେ ପଥେ । ବରୁ
ମୁଖଲାଲ ଗୋଦାମୀ ଆଶ୍ରମ ପେଲେନ । କାମାରପୁରୁରେ ଜମିଦାର ଧର୍ମଦାସ ଲାହା ।
ଧର୍ମର ଦାସ ; ତାଇ ଧର୍ମଦାସ । କୁଦିରାମକେ ଦେଖେଇ “ଅର୍ଥ” ଛେଡ଼େ “ପରମାର୍ଥକେ”
ଧରବାର ଜ୍ଞାନ କୁଦିରାମକେଇ ଥରେ ଫେଲିଲେନ । ଆବେକଜନ ଏଲେନ ଏହି
ସଂସାରେଇ ଏକଜନ ହେଁ । ଗରୀବେର ମେଯେ । କରମକାର ସରେର ଥିଲିନୀ । ତରୁ
ମାମ ତାର ଧନୀ । ଭକ୍ତି ନିଷ୍ଠାଯ ସତି ତିନି ଧନୀ ।

ଶାକାଳୀମାଳାଗୋଟୀମାଳାଗୋଟୀମାଳାଗୋଟୀ

ବିଶ୍ଵଚର ପର । “ଗୟାଧାମେ” ପୂଜା ଦିତେ ଏସେ ଭାବାବିଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାଯ ଦେଖା ପେଲେନ, ଠାକୁର ଗଦାଧରେର । ସନ୍ତାନ ହୟେ ଜୟ ନିତେ ଚାନ ତୀର ଘରେ । ଚମକେ ଓଠେନ “ଏକି ସ୍ଥଳ ନା ସତ୍ୟ !”

ବାଂଲା ୧୨୪୨ ସନ୍ମେ ହେଲେ ଫାନ୍ଦୁଣ୍ଣ ବୁଧବାର । ଶୁଙ୍କପଞ୍ଚେର ବାକ୍ସିମୁହୂର୍ତ୍ତ । ଚେକୀ ଘରେ ଜୟ ନିଲେନ ଠାକୁର ଗଦାଧର । ଛ'ମାସ ସେତେ ନା ଯେତେ ସ୍କୁଳ ହଲ ଖେଲା । ଲୌଲାର ଖେଲା । ହଠାଂ ପଢ଼ୁ ଭାରି ହୟେ ଓଠେ ଶିଶୁ । ଚିନ୍ମ ଶାଖାରୀ ଚୁଟେ ଆମେ । “ତୁମ୍ହି !” ଏକନଙ୍କରେଇ ଚିନ୍ମ ଫେଲେ ଚିନ୍ମ । ସେଜନ୍ମାହି ତ ନାମ ତାର “ଚିନ୍ମ” । ଚିନ୍ମ ଦେଖେ ଆମ ଆମେ । ପାଗଲେର ହାତି । ଅବାକ ହୟେ ସବାଇ ତାକିଯେ ଥାକେ । ବୋବେ ନା କିଛି...”

ମାତ୍ରାଇ ତଥନ ତିମ ବଚର । ଶୋତ୍ର ଶ୍ଵର ଆର ଗାନ । ସବାଇ ଘେମ ମୁଖ୍ୟ ଆର କଥ୍ତୁ । ଯାତ୍ରା ଗାନ । କୁନ୍ଦଲୀଲା ମାତ୍ରାଇ ଏକବାର ଦେଖା । ବାଡ଼ି ଏସେ ମୁକ୍ର କରେ ନିଜେର ଲୌଲା । ନିଜେଇ କୁଷମ । ନିଜେଇ ରାଧା । ନିଜେଇ ସଖୀ । ଯେମନି ଗାନ । ତେମନି ନାଚ । ତେମନି ଧାଚ । ଏମେ ଏକ ଛବି, ହବାର ଦେଖାନ । କିନ୍ତୁ ଲେଖାପଢ଼ା ! ଏ ଯେବେ ମାଥା କୁଟେ ମରା । ଅଛ । ଓତେ ଡ୍ୟାନକ ଆତମ ।

ସାତବର୍ଷରେ ପା ଦିତେ ନା ଦିତେ, ଅଲୋକିକ ଲୌଲା ମୁକ୍ର ହଲ ବାଲକ ଗଦାଧରେ, ଆର ତାର ମନ ଡୁଲାନୋ ଗାନ । ଗଦାଧର ହୟେ ପଡ଼େ ସାରା ଗୀଯେର ଚୋଥେର ମନ । ସନ୍ଧିଦେର ପ୍ରିୟ ସାଥୀ । ଛେଲେର ଦଳ ଗଦାଧରକେ ଧରେ ନିଯେ ଆମେ, ମନୋରମ ଏକ ନିରାଳା ପ୍ରାପ୍ତ । “ରାଧୁରେର” ଗାନ ହବେ । ପାଳାକିର୍ତ୍ତନ । ଶ୍ରୀରାଧ ହଲେନ ଗଦାଧର ତିଜି । ଛେଲେର ସବ ବୁଲୁଛିତି ଆର ସହିଦେର ସାଜେ । କୁଷମ ବିରହେ ଶ୍ରୀରାଧର ଆକୁଳ ବୁଲୁଛି ଗାନ । କାହା ଆର ଥାମେ ନା । ଜ୍ଞାନ ହାରିଯେ ଗଦାଧର ମଟିତେ ଲୁଟ୍ଟେ ପଡ଼େ.....?

ଆରେକଦିନ । ପାଇଁବାବୁଦେର ବାଡ଼ିତେ ଯାତ୍ରା ହେ । “ଶିବହର୍ମାର” ପାଳା । ଗଦାଧରକେ ଧରେ ଆମା ହଲ । ଶିବେର ଭୂମିକମ୍ । ଉଦ୍‌ଦାମ ଗତିତେ ଚଲେଇ ତାମ୍ଭର ବୃତ୍ତା । ପଢ଼ିଲେ ବାୟଦର୍ଶି । ମାଥାଯି ରଙ୍ଗବର୍ଣ୍ଣ ଜଟା । ଗାୟେ ବିଭୂତିର ଛଟା । କପାଳେ ତ୍ରିଲୋଚନ । କଟେ, ବାହତେ ଅନନ୍ତ ନାମେର ବାହନ । ନୃତ୍ୟର ତାଳେ ଅଶନିର ଗତି । ଚୋଥେ ବିହାରର ହତି । ଆସରେ ଏସେ ଟାଙ୍କିଯେଛେନ ଯେଣ ସ୍ଵରଂ ସିନ୍ଦିଦାନନ୍ଦ ଶିବ । ଶୂଳପାନ ମହେଶ୍ୱର । ଉଲ୍ଲଭନି ଦିଯେ ଓଠେ ନାରୀ କୁଳ । ବିଶ୍ୱାସ ଆୟୁତ, ସବାଇ ଆକୁଳ । ହଠାଂ ଗଦାଧର ହେ । ଜ୍ଞାନ ହାରିଯେ ଗଦାଧର ମଟିତେ ଲୁଟ୍ଟେ ପଡ଼େ.....?

ଏମନିଭାବେ ଚଲେ ଅଲୋକିକ ଲୌଲା, ଆର ବୋମାଳକର ଘଟନାର ଶ୍ରୋତ । କାମାରପୁରୁରେ ଦାରା ଗ୍ରାମ ତଥନ ବିଶ୍ୱାସ ବିମୁଚ । ସବାଇ ଭାବେ “କେ ଏହି ବାଲକ ଗଦାଧର !” ହର୍ବାର ଚାକ୍ଷୁର ଚେଟୁ ଖେଲେ ଯାଏ ଗ୍ରାମେ ବୁକେ । କୁନ୍ଦିରାମ-ଠାକୁର ମହାପ୍ରାୟାଶେ ଚଲେ ଗେଲେନ । ଗଦାଧରେ ଉଲ୍ଲଭନ ହଲ । କିନ୍ତୁ ଚଞ୍ଚମିନିର ନଯନେ ଜଳ ଡେଖେ ଓଠେ । ଅଙ୍ଗଚାରୀର ବେଶ ଆର ଦଶି : ଗଦାଧର ଛାଡ଼ିବ ରାଜୀ ନୟ । ବଜ ଅହୁରୋଧ, ଉପରୋଧ ଆର ଉତ୍ତେଜନ । ଗଦାଧର ଦଶି ଜଳେ ଭାସିଯେ ଦେଇ ...”

ଦକ୍ଷିଣେଶ୍ୱର ମନିଦିବ । ପଞ୍ଚବଟିର ପାଶ ଦିଯେ ଯେତେ ଥିମକେ ଦ୍ୱାରାଲେନ ମୁଖ୍ୟ ବାସୁ । ରାଜୀ ବାସମନିର ଜ୍ଞାମାଇ । ଚମକେ ଉଠିଲେନ । ଦେଇଥେ, ପଞ୍ଚବଟିର ନୀଚେ ଦେବୋପର ଏକ ମୁକ୍କେର ଶିବେର ଆରାଧନା । ଚୋଥେ ଜଳ, କଟେ ଭାବ-ବିହବଳ ସୁରେର ମର୍ଛିବା । ପରିଚୟ ଜାନିଲେନ । ନାମ ଗଦାଧର । ବସେ ନବୀନ । କିନ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ ଆର ଉଭୀତେ ଝଳ ଓ ପ୍ରୀଣ । ମାରେ ପ୍ରାଜ୍ଞ ବସିଯେ ଦିଲେନ । ଲୌଲା ଖେଲାର ସୁର ହଲ । ରାମ ଆର କଷ୍ଟେର ଖେଲେ । ପରମହଂସଦେବେର ଲୌଲା । ଦକ୍ଷିଣେଶ୍ୱର ରକ୍ଷାତ୍ମିତ ହଲ କାଶିଧାରେ ପୂଣ୍ୟ ତୀର୍ତ୍ତେ ।

ତାପରି । ଅନେକ କାଳ ପରେ ଏଳ, ଦେଇ ମହା ପ୍ରତିକିତ ଦିନ ଆର ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ । ଯାଏ ଜୟ ଆମା ଯାଏ ଆଶ୍ୟାର ଆସା । ଜହର ଆର, ଜହରୀ । କର ରକମ ସନ୍ଦେହ ! କର ରକମ ପରି ଆର ଉତ୍ତେଜନ । ତବେ ଧରା ଦିଲେନ ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ । କାଜ ଶେଷ ହଲ । ପରମହଂସଦେବ ବିଦୟା ନିଲେନ ଧରା ଧାର ହତେ । ରେଖେ ଗେଲେନ ତୀର ମନ୍ଦିରପୁତ୍ର ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥକେ । ସାମିଜୀ ବୈବକାନଦକେ । ସାମିଜୀର ବେଶିଯେ ପଢ଼ିଲେନ ପରିଚୟ । ପୃଥିବୀର ଏକପ୍ରାଣ୍ତ ହତେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣ୍ତ ପରିମାଣ । ଧର୍ମର ସରେ ନତୁନ କୋରେ ବାତି ଆଲିଯେ ଦିଲେନ । ପଥ୍ୟାତୀନ କାହେ ନରୁନ ଆଲୋ । ସାମିଜୀର ବାଣୀ ଆଜକେର ବାଣୀ ।

ଆଜିଓ ଶୋନା ଯାଏ ଭାରତେର ଯତ୍ନଶ୍ଵରାଦେର ବୁକେ, ସେଥାନେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜୀବିତ ଯାନ୍ତରେ ଅପମୃତ ଘଟିଲେ ।

“ହେ ଭାରତବାସୀ ! ଭାରତ-ହୃଦୀ ମହାପାପ । ମହାଶକ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ମେଯେଦେର ପଦଦଲିତ କବା । ଆର ଜ୍ଞାତ ଜ୍ଞାତ କୋରେ ଗରୀବଭଲୋକେ ପିଷେ ଫେଲା ।

ଯତଦିନ ଭାରତର ବିଶକୋଟି ଲୋକ କୁର୍ଦ୍ଦାର ପଞ୍ଚର ମତ ଧାକବେ, ତତଦିନ ସେ ସବ ବଡ଼ଲୋକ ତାଦେର ପିଷେ ଟାକା ବୋଜଗାର କୋରେ ଜ୍ଞାକଜମକ କୋରେ ବେଡ଼ାଛେ, ଆମି ତାଦେର ହତଭାଗୀ ବଲି ।

ଯାରା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଦରିଦ୍ର ଓ ନିଷ୍ପେଷିତ ନରନାରୀର ବୁକେର ରଜ୍ଜବାର ଅର୍ଜିତ ଅର୍ଧେ ବିଲାସିତାଯ ଆକଷ୍ଟ ଦୂରେ ଥେବେ ଏଦେର ଶୁଣେ ଦିଲେଇ ତାଦେର କ୍ଷମତାର ନିଷ୍ପେଷ ଚକ୍ର ଚାଲିଯେ ଚଲେହେ,—ତାଦେର ଆମି ବିଶ୍ୱାସାତକ ବଲି ।

ଆଜିଓ ଶୋନା ଯାଏ ଯୁଦ୍ଧ ଭାରତେର ପଞ୍ଜର ଭେଦ କୋରେ ସାମିଜୀର ସତର୍କବାଣୀ—

“ହେ ଭାରତ ! ତୁଳିଲା ନା, ମୀଚ ଜାତି, ମୂର୍ଖ, ଦରିଦ୍ର, ଅଜ୍ଞ, ମୁର୍ଚ୍ଛ, ମେଥର, ତୋମାର ରଜ ; ତୋମାର ଭାଇ ! ହେ ବୀର ଶାହସ ଅବଲମ୍ବନ କର । ସମର୍ପେ ବଲ ଆମି ଭାରତବାସୀ । ଭାରତବାସୀ ଆସାର ଭାଇ । ବଲ ମୂର୍ଖ ଭାରତବାସୀ, ଭାକ୍ଷମ ଭାରତବାସୀ ଆସାର ଭାଇ—”

କଥା : ଅହିନ ଘୋଁ । **କଠ :** ପିଟ୍ଟୁ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବୀଣା ଘୋଁ
 ପ୍ରଗର ମସ୍ତେ ଜାଗୋ ଶକ୍ତି ତଷ୍ଠେ ଜାଗୋ
 ଜାଗୋ ତୈରବ ହକ୍କର ଜାଗୋ ବିଖୁଲେ ଜାଗୋ
 ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ
 ଜାଗୋ ଦିନ୍ଦୁ କଳୋଲେ ଜାଗୋ ବିନ୍ଦୁ ହିଙ୍ଗୋଲେ
 ଜାଗୋ ଶକ୍ତିରିପେ ଜାଗୋ
 ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ
 ଉତ୍ସାର କଙ୍କ ଆଲୋକେ ସୁର୍ଜ ଶ୍ଵାସମ ପୁଲକେ
 ଗମନ ପରଥ ଶିହର ଜାଗୋ ଉତ୍ତାଳ ମହାତମଙ୍ଗେ
 ଦୂର୍ଯ୍ୟ ପଥ ମାନମେ ଜାଗୋ ମହା ଜୀବନରେ ଆହସାନେ
 ଯୁଗେର ପୃଷ୍ଠ ପ୍ରଭାତେ ଅରଗ ଦୌଷ ଶୋଭାତେ
 ବିଶ୍ଵ ବିନ୍ଦୁ ଆଲୋଡ଼ି ଜାଗୋ
 ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ ଜାଗୋ

କଥା—ହିରମୟ ସେନ । **କଠ—**ପିଟ୍ଟୁ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ଓ ଦୟାଲ ଗୁରୁରେ—

ଚୋଥେର ଜଳେ ନାଓ ଭାସାଇଲାମ୍

ବହିଠା ଖୁଇଜା ପାଇଲାମ ନା ॥

ଉଜାନ ଭାଟ୍ଟାର ଦିଶା ନାଇବେ

କୁଲେର ଲାଗାଲ ପାଇଲାମ ନା

ଚୋଥେର ଜଳେ ନାଓ ଭାସାଇଲାମ ॥

ଦୟାଲ ରେ—ଉଜାନ ଦେଇଥା ନାଓ ଭାସାଇଲାମ

ଭାଟ୍ଟାର ଟାନେ ଫେରଇ ଆଇଲାମ

ପାଲେର ଦଢ଼ି ଛାଇଡା ଦିଲାମ

ମାୟାର ଦଢ଼ି ହିଁଡିଲ ନା ଓ ଦୟାଲ

ଚୋଥେର ଜଳେ ନାଓ ଭାସାଇଲାମ

ବହିଠା ଖୁଇଜା ପାଇଲାମ ନା ॥

ଦୟାଲ ରେ—ଛଳ ଛଳ ଚୋଥେର ଜଳ

କଣେ ବଳନ ହଇଲ ରେ ତଳ

ବନ୍ଦୂର ବୀଧନ ମାନେ ବୃତ୍ତ

ଚୋଥେର ବୀଧନ ମାନେ ନା ॥

ଦୟାଲ ରେ—ଯାଓନ କ୍ଳାନେ କାନ୍ଦମ ନାଇ

ମନେର ବାଥା କହିତେ ଯେ ନାଇ

ହାସତେ ଗିଯା କାଇଲାମ ମରି

ହାଲେର ପାଣି ପାଇଲାମ ନା

ଓ ଦୟାଲ — ହାଲେର ପାଣି ପାଇଲାମ ନା

ଚୋଥେର ଜଳେ ନାଓ ଭାସାଇଲାମ

ବହିଠା ଖୁଇଜା ପାଇଲାମ ନା ॥

ଓ ଦୟାଲ ଗୁରୁରେ—ଓ ଦୟାଲ ଗୁରୁରେ—ଓ ଦୟାଲ ଗୁରୁରେ—

ରାଧା କୁକେର ଗାନ

କଥା : ପ୍ରଚଳିତ

କଠ ବୀନା : ଘୋଁ ଓ ତାପମୀ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାମ

ବାଧା—ପ୍ରାପ୍ତା ବୁଝି ବାଚବେ ନାବେ ପ୍ରାପ୍ତା ବାବେ ସମ୍ମାନ ଜଳେ

ପ୍ରାପ୍ତା ବୁଝି ବାଚବେ ନାବେ ପ୍ରାପ୍ତା ବାବେ ପାର କବିବେ

ପାର କବିବେ ଏ ବେଳାତେ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ପାର କବେ ଦେବ ଆମି ଦିତେ ହବେ କ୍ଷୀର ନନୀ

ପାର କବେ ଦେବ ଆମି

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଆମି ଯାର, ତାର ହାତେ ଥାଇନା

ଆମି ଯାର, ତାର ହାତେ ଥାଇ ଯାର ତାର ହାତେ ଥାଇନା

ଓର ହାତେ ଯେତେ ପାରି ଓର ଆମି ଭାଲାମି

ଏକ କବିଲି ରାଧାରାମୀ ଜଳେ ଗେଲ କ୍ଷୀର ନନୀ

ଦେବ ଦେଖିବେ ଅପରାଧିନୀ ଏକ କବିଲି ରାଧାରାମୀ

ଜଳେ ଗେଲ କ୍ଷୀର ନନୀ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ସଥି ଦେଖ ଦିଖି ଆମାଯ

ଚେନ କି ? ଚେନ କି ? ଚେନ କି ?

ସମିଗ୍—ଶାମେ ପାଶେ ବାହି ଯୁଗମ କିଶୋର

ବଦନ ତବେ ତୋରା ବଳ ହବି ବୋଲ

ହବି ବୋଲ ହବି ବୋଲ

କଥା : ପ୍ରଚଳିତ

କଠ : ମଧ୍ୟିକା ମେତ୍ର । ତାପମୀ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାମ

ସଥି—

ଓଗୋ ବକୁଳ ହୋଟେନୋ ଗୋକୁଲେତେଅଜ

ଶାମ ଗେଛେ ମୟୁରାୟ

ବାହି କମଳିଲୀ କୁଳ ଭର

ବିରହେ ଅରିଆ ଯାହ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା—

ମରିବ ମରିବ ଦାରି ନିକ୍ଷିପ ମରିବ

କାହା ହେଲ ଗୁଣିଧି କାବେ ଦିଯେ ଯାବେ

କାବେ ଦିଯେ ବା ଯାବେ କାହାହେଲ ଗୁଣିଧି

କାବେ ଦିଯେ ଯାବେ ॥

ନା ଶେଷାଇଇ ଓ ରାଧାର ଅଜ ନା ଭାସାଇଇ

ଜଳେ

ମରିଲେ ବୀଧିଯା ବେଖେ ତମାଲେରି ତାମେ

ସଥି—

ଓରେ ଉକ ଶାର ପ୍ରବାସୀ ବ୍ୟାଧି ବେଳେ ଆଜ

ବିମା ମେଦେ ଏ ପରାମେ ତାମିଲ ଏ ବାଜ

କୋଥା କୁକୁର !

কথা : হিরন্ময় সেন

কঠি : মনিকা মৈত্রি শিশু কঠি : চুমকী রায়

মাগো আমার এই ভাবনা কেমন করে বোঝাই বল
কোথা হতে আসি কোথা ভেসে যাই নাইকো টিকানা

মাগো আমার এই ভাবনা কেমন করে বোঝাই বল
কোথা হতে আসি কোথা ভেসে যাই নাইকো টিকানা

কে কার আপন কে বা গো পর

পুতুল গড়ার এই খেলা ঘর

মহামায়ার তুই মা সত্ত্ব

বাকি সবই ছলনা

কোথা হতে আসি.....॥

কোথা আমার অন্নপূর্ণা

মোক্ষদায়িনী ওমা শ্রামা

মা ছাড়া যে ছেলে বাঁচেনা

একবার এসে দাঢ়া মা

তোমারে ভাবিয়া কত না কেঁদেছি

মায়া মোহ মন সকলি ভুলেছি

অনেক কেঁদেছি আর তো পারি না

কোলে তুলে নিতে আয় মা

কোথা মা কোথা মা —

(৬)

কথা : শান্তি ভট্টাচার্য

কঠি : ধনঞ্জয় ভট্টাচার্য

পঞ্চমে সুর বাধিনী মাগো

পাগলী মেয়ের পাগল স্বামী

সুর বেধেছি শুন্দি ‘মা’ তে

সেই পাগলের পুত্র আমি

আদিতে মা অন্তে নিখাদ

সাকারেতে সুর কোরে

আমি আছি অন্তরাতে

নিরাকারে চাই মিলাতে

পঞ্চভূতে দেহ গড়া

(এখন) জ্ঞান বিচারে কি প্রয়োজন

পঞ্চলিঙ্গ জ্বালায় তারা

(আমার) মা রয়েছে পাশে যথন

মাতৃনামে মন্ত্র গুণে

যুক্তি তত্ত্ব ষষ্ঠ নত্তে

তাদের পারি যদি ঘূর্ম পাড়াতে

আর কি হবে ওসব তাতে

শ্রীরঙ্গে পিকচাস-এর পক্ষে (৮১, ধৰ্মতলা ফ্রাই কলি-১০)
নিতাই দস্ত কর্তৃক সম্পাদিত ও প্রকাশিত।

মুদ্রণ : ভারতী প্রিণ্টিং ওয়ার্কস, ১৪১, বিবেকানন্দ রোড, কলিকাতা-৬।